

19 Φεβρουαρίου 2021

Αιτήματα Κύπριων φεουδαρχών στη Γαληνοτάτη (16ος αι.)

Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Ιστορία, Αρχαιολογία, Παλαιογραφία, Στρατιωτικά & Εθνικά θέματα

Οι Κύπριοι φεουδάρχες όπως έχουμε αναφέρει σε πολλά δημοσιεύματά μας είχαν στενές σχέσεις με την κεντρική εξουσία, δηλαδή με τις βενετικές αρχές στη μητρόπολη Βενετία. Μια σειρά ανέκδοτων εγγράφων, κατά τις τελευταίες δεκαετίες της βενετικής κυριαρχίας στην Κύπρο, φέρνει στο φως διάφορα αιτήματα των οικονομικά εύρωστων Κυπρίων προς τη Γαληνοτάτη. Στα αιτήματά τους αυτά ζητούσαν συνήθως ευνοϊκούς όρους αποπληρωμής χρεών για τα φέουδά τους. Ακόμη κάποιοι φεουδάρχες ζητούσαν άδεια από τον δόγη είτε για να υποθηκεύσουν είτε για να πωλήσουν κάποια φέουδά τους ώστε να προικοδοτήσουν τις κόρες τους, τις οποίες θα πάντρευαν. Με τα αιτήματά τους ζητούσαν ακόμη και άδειες για να οπλοφορούν ώστε να προστατεύονται. Φαίνεται όμως ότι επεδίωκαν να αποκτήσουν άδεια για οπλοφορία περισσότερο μάλλον για λόγους γοήτρου.

Μέσα από αυτές τις συγκεκριμένες πηγές, δηλαδή τα αιτήματα των φεουδαρχών προς τη Γαληνοτάτη, πληροφορούμαστε και άλλα ενδιαφέροντα στοιχεία, μεταξύ αυτών και προσωπογραφικά. Όπως για παράδειγμα πόσες θυγατέρες είχαν κάποιοι φεουδάρχες για να παντρέψουν, ποιοι ήταν οι υποψήφιοι γαμπροί ή εάν είχαν γιους που σπούδαζαν στην Πάδοβα κ.ά. Επιπρόσθετα, μέσα από τα αιτήματά τους πληροφορούμαστε ποια χωριά κατείχε ο κάθε φεουδάρχης, για επιγαμίες των

οικογενειών τους με βενετικές οικογένειες πατρικίων κ.ά. Το αρχειακό αυτό υλικό μας γνωστοποιεί επίσης τι είχαν προσφέρει στο παρελθόν οι οικογένειες κάποιων φεουδαρχών προς τη Δημοκρατία της Βενετίας. Συνεπώς, τα έγγραφα αυτά αποτελούν σημαντικότερη πηγή ιστορικών στοιχείων που αφορούν όχι μόνο τις σχέσεις μεταξύ φεουδαρχών της Κύπρου και της Δημοκρατίας της Βενετίας αλλά και πλούσιο, μεταξύ άλλων, προσωπογραφικό υλικό.

Οι Κύπριοι φεουδάρχες μετέβαιναν πολύ συχνά στη Βενετία όχι μόνο ως έμποροι, αλλά και για να υποβάλουν προσωπικά τους αιτήματα. Αιτήματα στις βενετικές αρχές υπέβαλαν κατά καιρούς και εκπρόσωποι των κοινοτήτων των δύο πόλεων Λευκωσίας και Αμμοχώστου. Κάποιοι επίσης συνόδευαν τους γιους τους στη Βενετία και στη συνέχεια στην Πάδοβα για σπουδές. Άλλοι πάλι ταξίδευαν ως τη Βενετία για δικαστικές υποθέσεις ή για οικονομικές που αφορούσαν καταθέσεις τους στη Γαληνοτάτη Δημοκρατία. Τα συχνά ταξίδια τούς βοηθούσαν να αναπτύξουν πιο στενές σχέσεις με αξιωματούχους του κράτους, που μελλοντικά θα μπορούσαν να ικανοποιήσουν τα αιτήματά τους και γενικά θα επωφελούνταν. Πολλές φορές είχαν και την ευκαιρία όταν μετέβαιναν στη Βενετία να ξεναγηθούν σε αίθουσες του δουκικού παλατιού όπου φυλασσόταν οπλισμός ή ξεναγούνταν στον περίφημο θησαυρό του Αγίου Μάρκου. Για παράδειγμα, σε ένα έγγραφο αναφέρεται ότι το 1546 ο Ιάκωβος Συγκλητικός, κόμης Rochas, και ο κόμης της Τρίπολης, που είχαν επισκεφθεί τη Βενετία ως επίτροποι της κοινότητας της Λευκωσίας, ξεναγήθηκαν μαζί με άλλους ευγενείς Κύπριους στον θησαυρό του Αγίου Μάρκου.

Ικανοποίηση αιτημάτων

Εννέα αιτήματα φεουδαρχών και γενικά αρχόντων της Κύπρου είχαν ικανοποιηθεί όταν ζήτησαν άδεια για οπλοφορία. Πρόκειται για μέλη γνωστών οικογενειών της Κύπρου κατά τον 16ο αιώνα. Αυτοί ήταν: ο Θωμάς Φικάρδος που αναφέρεται ως ιππότης από τη Λευκωσία, οι φεουδάρχες Ούγος Φλάτρο και Tutio Κωνσταντζο, γιος του Αλέξανδρου Κωνσταντζο, που επίσης αναφέρονται ως ιππότες και φεουδάρχες. Άδεια οπλοφορίας έλαβαν, επίσης, ο κόμης της Τρίπολης Ιάκωβος Δενόρες, ο κόμης Rochas Ιάκωβος Συγκλητικός και οι φεουδάρχες Ιάκωβος Στράμπαλης, Έκτορας Cadit, Έκτορας Ποδοκάθαρος και ο κόμης Ριζοκαρπάσου Άγγελος Ιουστινιάνης. Η πρώτη άδεια είχε δοθεί στις 5 Νοεμβρίου 1544 στον Θωμά Φικάρδο και η τελευταία τον Ιούνιο του 1559 στον προστάτη των γραμμάτων και των τεχνών Έκτορα Ποδοκάθαρο. Αλλά και συγγραφέα μιας ιστορίας της Κύπρου που δεν έχει ακόμη έως σήμερα εντοπιστεί...

Όπως προαναφέρθηκε είχαν δοθεί διευκολύνσεις αποπληρωμής χρεών ή και δανείων σε πολλούς φεουδάρχες μετά από σχετικά αιτήματά τους. Στις 26 Ιουνίου

του έτους 1546 ο φεουδάρχης και ιππότης Φίλιππος Συγκλητικός και εκπρόσωπος της κοινότητας στη Βενετία πέτυχε δάνειο ύψους δύο χιλιάδων δουκάτων με εγγύηση τα εισοδήματά του, που προέρχονταν από τα φέουδά του. Το δάνειο είχε γίνει για να προικοδοτήσει ο Φίλιππος Συγκλητικός τις τρεις θυγατέρες του, που σύντομα θα τελούσαν τους γάμους τους. Ο Φίλιππος Συγκλητικός, μεταξύ άλλων, κατείχε ως φέουδο το χωριό Ομορφίτα. Ο φεουδάρχης αυτός φαίνεται να ήταν απευθείας απόγονος και μάλλον εγγονός του πάλαι ποτέ καπιτάνου του φρουρίου της Σίγουρης Φίλιππου Συγκλητικού. Γνωρίζουμε επίσης μία από τις τρεις θυγατέρες του Φίλιππου Συγκλητικού. Πρόκειται για την Ιωάννα, σύζυγο του Αλέξανδρου Μεγαδούκα. Η Ιωάννα ήταν ήδη χήρα το 1570 όταν εισέβαλαν οι Οθωμανοί στην Κύπρο. Στην υπεράσπιση της Λευκωσίας σκοτώθηκαν τρεις γιοι της και αυτή μαζί με τρεις θυγατέρες της και τον πιο μικρό της γιο αιχμαλωτίστηκαν. Τελικά, φαίνεται πως επέζησαν μόνο αυτή και ο μικρός γιος Ευγένιος, γιατί τους συναντούμε αργότερα πρόσφυγες στη Βενετία. Στη συνέχεια εγκαταστάθηκαν στη Ζάκυνθο όπου είχε διοριστεί ο γιος της ως στρατιωτικός διοικητής.

Σε έναν άλλο φεουδάρχη, τον Badin (Bernardin) Δενόρες, που είχε διατελέσει βισκούντης Λευκωσίας το 1553, είχε παραχωρηθεί διευκόλυνση στην αποπληρωμή του χρέους του για χρονικό διάστημα πέντε ετών. Το χρέος του Badin Δενόρες είχε δημιουργηθεί από την αγορά ή εκμίσθωση των χωριών Πηγή και Περιστερώνα της Μεσαορίας. Ο Badin Δενόρες, που είχε καταγωγή από τους Ποδοκάθαρους, κατοικούσε το έτος 1532, όπως μας πληροφορεί στη διαθήκη της η Καικιλία Ποδοκάθαρο, στο μέγαρο της ίδιας (κονάκι Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου) το οποίο είχε κληρονομήσει από τον πατέρα της. Για τους απογόνους του Badin Δενόρες γνωρίζουμε πληθώρα στοιχείων για τα όσα βίωσαν και για τα όσα είχαν υποστεί κατά τον πόλεμο της Κύπρου. Κάποιοι από αυτούς που γλύτωσαν κατέφυγαν αργότερα στη Βενετία. Μεταξύ αυτών, όπως επιβεβαιώθηκε από την έρευνα, θυγατέρα του Badin Δενόρες ήταν και η αρχόντισσα Ανδριάνα Δενόρες Κορνάρου. Πρόκειται για τη signora Andriana της οποίας το μέγαρο που ήταν οικοδομημένο στην περιοχή του προμαχώνα Rochas κατεδαφίστηκε το 1567, γιατί είχε μείνει έξω από τον νέο οχυρωματικό περίβολο της Λευκωσίας.

Στις 5 Αυγούστου 1546 είχε ευεργετηθεί από τις βενετικές αρχές ο φεουδάρχης Ιωάννης Ανδρέας da Milano από την Αμμόχωστο. Ήταν γιος του ναυάρχου (αμιράλη) του ναυστάθμου της Αμμοχώστου Φραγκίσκου da Milano. Στο αίτημά του ο Ιωάννης Ανδρέας da Milano ζητούσε παράταση χρόνου για αποπληρωμή ενός χρέους το οποίο ανερχόταν στα πεντακόσια δουκάτα. Το χρέος αυτό αφορούσε την εκμίσθωση του χωριού Πέργαμος της Μεσαορίας. Το αίτημά του ικανοποιήθηκε αφού του δόθηκε παράταση τριών ετών για να εξοφλήσει το χρέος του. Γιος του

Ιωάννη Ανδρέα ήταν ο Ιωάννης da Milano που νυμφεύθηκε την Ιουλία Εμμανουήλ Παλαιολόγου, ανιψιά και κληρονόμο του διάσημου διερμηνέα της Γαληνοτάτης Μιχαήλ Μεμπρέ.

Παράταση για αποπληρωμή του χρέους του δόθηκε και στον φεουδάρχη Biagio de Glavis. Στις 17 Αυγούστου 1546 με απόφαση των βενετικών αρχών δόθηκε παράταση για πέντε χρόνια για αποπληρωμή του χρέους του φεουδάρχη Biagio de Glavis. Το χρέος αυτό προς το Δημόσιο Ταμείο της Κύπρου προερχόταν από την εκμίσθωση του χωριού Καζιβερά αλλά και του φόρου επί των μικρών ζώων, του αποκαλούμενου μαρτσασίου (marzason).

Ένα άλλο ενδιαφέρον έγγραφο, επίσης του 1546, αφορούσε άδεια εμπορίου και μεταφορά άλατος στη Βενετία. Μέσα από το ίδιο έγγραφο τεκμηριώνεται και η ύπαρξη ναυπηγείου στην περιοχή της Αλεξανδρέττας, δηλαδή της σημερινής Τηλλυρίας. Σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Λεονάρδος Donà, οι Κορνάροι της Επισκοπής είχαν δημιουργήσει ναυπηγείο στην περιοχή της Αλεξανδρέττας. Στον Donato Κορνάρο, γιο του Αλβίζε, είχε παραχωρηθεί άδεια μετά από σχετικό αίτημά του να μεταφέρει αλάτι με τη γαλέρα του στη Βενετία. Μεταξύ άλλων στο αίτημά του ο Donato Κορνάρος ανέφερε ότι η γαλέρα του με την οποία θα μετέφερε στη Βενετία αλάτι είχε ναυπηγηθεί στην Κύπρο (fabricata a Cipro).

Από όσα αναφέραμε πιο πάνω τεκμηριώνεται η σχέση των φεουδαρχών και των αρχόντων της Κύπρου με τη Γαληνοτάτη Δημοκρατία της Βενετίας. Η Βενετία εκπλήρωνε τα όσα με τα αιτήματά τους ζητούσαν οι φεουδάρχες και οι άρχοντες της Κύπρου και αυτοί δήλωναν υποταγή στην ίδια. Ταυτόχρονα και οι φεουδάρχες με τη σειρά τους συντηρούσαν και εκπαίδευαν, μεταξύ άλλων, και στρατιωτικά σώματα ώστε σε περίπτωση ανάγκης να υπερασπίζονται την τόσο πολύτιμη ως προς το εμπόριο και όχι μόνο αποικία της Βενετίας.

Πηγή: parathyro.politis.com.cy